

Brüssel, 13.9.2017
COM(2017) 489 final

2017/0226 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

mis käsitleb mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastast võitlust ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2001/413/JSK

{SWD(2017) 298 final}

{SWD(2017) 299 final}

SISUKORD

SELETUSKIRI.....	3
1. ETTEPANEKU TAUST	3
1.1. Ettepaneku põhjused ja eesmärgid.....	3
1.2. Vajadus rakendada asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid ja kohustusi ning võidelda tulemuslikult mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastu	4
1.3. Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega	4
1.4. Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega.....	7
2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS	8
2.1. Õiguslik alus	8
2.2. Muutuv geomeetria.....	8
2.3. Subsidiaarsus	8
2.4. Proportsionaalsus	9
2.5. Õigusakti valik.....	9
3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED	10
3.1. Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll.....	10
3.2. Konsulterimine sidusrühmadega.....	10
3.3. Mõjuhindang.....	13
3.4. Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine	14
3.5. Põhiõigused.....	15
4. MÕJU EELARVELE.....	15
5. MUU TEAVE	15
5.1. Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord	15
5.2. Selgitavad dokumendid	16
6. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG.....	16
6.1. Kavandatud meetmete kokkuvõte.....	16
6.2. Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus	19
EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, mis käsitleb mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastast võitlust ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2001/413/JSK.....	29
I JAOTIS Reguleerimisese ja mõisted	29
II JAOTIS Süüted.....	30
III JAOTIS Jurisdiktsioon ja uurimine	32
IV JAOTIS Teabevahetus ja kuritegudest teatamine	33
V JAOTIS Ohvriabi ja ennetusmeetmed.....	34
VI JAOTIS Lõppsätted.....	34

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

1.1. Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Kehtiv ELi õigusakt, milles on sätestatud ühised miinimumnormid mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste kriminaliseerimiseks, on nõukogu raamotsus 2001/413/JSK mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastase võitluse kohta¹.

Euroopa julgeoleku tegevuskavas² on nenditud, et raamotsus ei vasta enam tänapäeva oludele ning on uute probleemide lahendamiseks ja tehniliste uuenduste, näiteks virtuaalvaluuta ja mobiilimaksete käsitlemiseks ebapiisav.

2013. aastal oli ühtses euromaksete piirkonnas (SEPA) väljastatud kaartidega seotud pettuste maht 1,44 miljardit eurot ehk 8 % rohkem kui eelnenud aastal. Ehkki andmed toime pandud pettuste kohta piirduvad kaardimaksetega, on just maksekaardid tehingute arvult suurim mittesularahaline maksevahend Euroopa Liidus³.

Et mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettused kujutavad endast julgeolekuohtu, siis on tähtis nendega tulemuslikult võidelda. Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettused on sissetulekuallikaks organiseeritud kuritegevusele ning teevad seega võimalikuks muu kuritegevuse, nagu terrorism, uimastikaubandus ja inimkaubandus. Europoli andmetel kasutatakse mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettustest saadud sissetulekut eelkõige selleks, et rahastada:

- reisimist:
 - lennureisid: ülemaailmse aktsiooni *Global Airline Action Day*⁴ operatsioonide käigus aastatel 2014–2016 saadud kogemused näitavad selget seost mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste, lennupiletitega seotud pettuste ning muu raske ja organiseeritud kuritegevuse, sh terrorismi vahel. Mõned pettuse teel omandatud piletitega reisijad olid teadaolevalt või kahtluse kohaselt osalised muudes süütegudes;
 - muud reisimisega seotud pettused (pettuse teel omandatud piletite müümine ja nendega reisimine). Ebaseaduslike piletite ostmise peamiseks meetodiks oli varastatud krediitkaartide kasutamine. Muude meetodite seas olid boonuspunktikontode, andmepüügiga tegelevate reisibüroode ja võltsitud vautšerite kasutamine. Lisaks kurjategijatele kuulusid pettuse teel omandatud piletitega reisijate hulka ka inimkaubanduse ohvrid ja nn rahamuulad⁵.
- majutust: õiguskaitseasutuste teatel kasutatakse mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettusi ka selleks, et lihtsustada muid kuritegusid, mille toimepanek eeldab ajutist majutust; nende kuritegude hulka kuuluvad näiteks inimkaubandus, ebaseaduslik sisseränne ja uimastikaubandus.

¹ [ELT L 149, 2.6.2001 lk 1.](#)

² Komisjoni teatis *Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia*, [COM \(2015\) 192 final](#).

³ Euroopa Keskpanga aruanne „[Fourth report on card fraud](#)“, juuli 2015 (värskeimad kättesaadavad andmed).

⁴ Lisateavet saab [siit](#).

⁵ Termin „[rahamuulaks olemine](#)“ viitab isikule, kes teisaldab kriminaaltulu ühest riigist teise. Kriminaaltulu kantakse rahamuulade kontole; seejärel palutakse neil see välja võtta ja kanda teisele kontole, sageli välisriigis, kusjuures osa rahast võivad nad jätta endale.

Europol teatas ühtlasi, et maksekaartidega seotud pettuste kuritegelikku turgu ELis valitsevad selge ülesehituse ja ülemaailmse haardega organiseeritud kuritegelikud rühmitused⁶.

Peale selle takistavad mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettused digitaalse ühtse turu arendamist kahel viisil.

- Need põhjustavad suurt ja otsest majanduslikku kahju, nagu on näha eespool nimetatud 1,44 miljardi euro suurusest maksekaardipettuste hinnangulisest mahust. Näiteks kaotavad kogu maailma lennureisijad maksekaardipettuste tõttu ligikaudu miljard USA dollarit aastas⁷.
- See kahandab tarbijate usaldust, mis võib piirata majandustegevust ja digitaalsel ühtsel turul osalemist. Viimase küberturvalisust käsitleva Eurobaromeetri uuringu⁸ kohaselt tunneb valdav enamik internetikasutajaid (85 %), et oht küberkuriteo ohvriks langeda on suurenenud. Lisaks tunneb 42 % kasutajatest muret elektrooniliste maksete turvalisuse pärast. Turvakaalutluste tõttu on 12 % kasutajate puhul vähem tõenäoline, et nad sooritaksid e-tehinguid, näiteks kasutaksid internetipanka.

ELi kehtiva õigusraamistiku hindamise⁹ käigus tehti kindlaks kolm probleemi, mis mõjutavad hetkeolukorda mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste valdkonnas Euroopa Liidus.

1. Kehtiva õigusraamistiku alusel ei ole võimalik teatavaid kuritegusid **tulemuslikult uurida ega süüdistusi esitada**.
2. Tegevuslike takistuste tõttu ei ole võimalik teatavaid kuritegusid tulemuslikult uurida ega süüdistusi esitada.
3. Kurjategijad kasutavad pettuste toimepanekul ära **ennetusmeetmete** lünklikkust.

Käesoleval ettepanekul on kolm konkreetset eesmärki, mille saavutamine aitaks nimetatud probleeme lahendada:

1. selge, usaldusväärse ja **tehnoloogianeutraalse** poliitika/õigusraamistiku olemasolu tagamine;
2. uurimist ja süüdistuste esitamist piiravate **tegevuslike takistuste** kõrvaldamine;
3. **ennetusmeetmete** parandamine.

1.2. Vajadus rakendada asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid ja kohustusi ning võidelda tulemuslikult mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastu

Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse konventsiooni ehk Budapesti konventsiooni¹⁰ 2. jaotises, mis käsitleb arvutisüütegusid, on konventsiooniosalistele pandud kohustus määratleda arvutiandmete võltsimine (artikkel 7) ja arvutikelmus (artikkel 8) oma seadustes

⁶ Europoli aruanne [Situation Report: Payment Card Fraud in the European Union](#), Europol, 2012

⁷ [IATA](#), 2015.

⁸ Euroopa Komisjoni [Eurobaromeetri eriuuring 423](#), „Küberturvalisus“, veebruar 2015

⁹ Komisjoni talituste töödokument – mõjuhindang ettepanekule võtta vastu direktiiv mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastase võitluse kohta, SWD(2017)298.

¹⁰ [Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse konventsioon](#) (ETS nr 185).

kuritegudena. Kehtiv raamotsus on nende sätetega kooskõlas. Kehtivate õigusnormide läbivaatamine parandab veelgi politsei ja kohtuasutuste ning õiguskaitseasutuste ja eraõiguslike üksuste vahelist koostööd, aidates sellega kaasa konventsiooni üldeesmärkide saavutamisele ning jäädes kooskõlla selle asjakohaste sätetega.

1.3. Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega

Käesoleva ettepaneku eesmärgid on kooskõlas järgmiste kriminaalõiguse valdkonnas kehtivate õigusnormidega:

1. üle-euroopaline **koostöömehhanism kriminaalasjades**, mis lihtsustab uurimiste ja süüdistuste esitamiste kooskõlastamist (kriminaalmenetlusõigus):
 - nõukogu raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta;¹¹
 - konventsioon Euroopa Liidu liikmesriikide vahel vastastikuse õigusabi andmise kohta kriminaalasjades;¹²
 - direktiiv 2014/41/EL, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades;¹³
 - nõukogu raamotsus 2005/214/JSK rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta;¹⁴
 - nõukogu raamotsus 2009/948/JSK kohtualluvuskonfliktide vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses;¹⁵
 - nõukogu raamotsus 2009/315/JSK, mis käsitleb karistusregistrите andmete vahetamise liikmesriikidevahelist korraldust ja andmete sisu;¹⁶
 - direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded;¹⁷
 - määrus (EL) 2016/794 Europoli kohta;¹⁸
 - nõukogu otsus 2002/187/JSK, millega moodustatakse Eurojust;¹⁹
 - nõukogu järeldused küberruumi käsitleva kriminaalõigussüsteemi parandamise kohta²⁰.

¹¹ [Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK](#) Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta.

¹² [Nõukogu 29. mai 2000. aasta akt](#), millega kehtestatakse Euroopa Liidu lepingu artikli 34 kohane konventsioon Euroopa Liidu riikide vahelise vastastikuse õigusabi kohta kriminaalasjades.

¹³ [3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/41/EL](#), mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades.

¹⁴ [Nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsus 2005/214/JSK](#) rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta.

¹⁵ [Nõukogu 30. novembri 2009. aasta raamotsus 2009/948/JSK](#) kohtualluvuskonfliktide vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses.

¹⁶ [Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsus 2009/315/JSK](#), mis käsitleb karistusregistrите andmete vahetamise liikmesriikidevahelist korraldust ja andmete sisu.

¹⁷ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL](#), millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK.

¹⁸ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrus \(EL\) 2016/794](#), mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK.

¹⁹ [Nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsus 2002/187/JSK](#), millega moodustatakse Eurojust, et tegevdada võitlust raskete kuritegude vastu.

Käesolev ettepanek ei sisalda põhimõtteliselt mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste kohta käivaid erisätteid, mis kalduksid kõrvale nimetatud horisontaalsetest õigusaktidest, et vältida killustumist, mis võib ülevõtmise ja rakendamise liikmesriikide jaoks keerukaks muuta. Ainsaks erandiks on direktiiv 2012/29/EL kuriteohvrite toe ja kaitse kohta, mida käesoleva ettepanekuga täiendatakse.

2. Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettusi ja võltsimist **kriminaliseerivad** õigusaktid (kriminaalõigus):
 - direktiiv 2013/40/EL, milles käsitletakse infosüsteemide vastu suunatud ründeid²¹
 - Ettepanekuga täiendatakse direktiivi 2013/40, käsitledes erinevat küberkuritegevuse aspekti²². Kumbki õigusakt vastab eri sätetele Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse ehk Budapesti konventsioonis,²³ mis kujutab endast ELi jaoks rahvusvahelist õiguslikku alusraamistikku²⁴.
 - Ettepanek on kooskõlas ka direktiiviga 2013/40, kuna põhineb sarnasel lähenemisel konkreetsetele küsimustele, nagu jurisdiktsioon või karistuste ülemmäära miinimumtaseme kindlaksmääramine.
 - direktiiv 2014/62/EL, milles käsitletakse euro ja muude vääringute kriminaalõiguslikku kaitset võltsimise vastu²⁵
 - Ettepanek täiendab direktiivi 2014/62/EL, kuna hõlmab mittesularahaliste maksevahendite võltsimist, samal ajal kui direktiiv 2014/62/EL hõlmab sularaha võltsimist.
 - Ühtlasi on ettepanek kooskõlas direktiiviga 2014/62/EL, kuna selles on kasutatud sama lähenemist teatavatele, näiteks uurimismeetmeid käsitlevatele sätetele.
 - direktiiv 2017/541/EL terrorismivastase võitluse kohta
 - Käesolev ettepanek täiendab direktiivi 2017/541/EL, kuna ettepaneku eesmärk on vähendada mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettustest saadud vahendite kogumahtu, millest suurema osa saavad organiseeritud kuritegelikud rühmitused raskete kuritegude, sh terroriaktide toimepanekuks.

²⁰ [Nõukogu 6. juuni 2016. aasta järeldused](#) küberruumi käsitleva kriminaalõigussüsteemi parandamise kohta.

²¹ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. augusti 2013. aasta direktiiv 2013/40/EL](#), milles käsitletakse infosüsteemide vastu suunatud ründeid ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2005/222/JSK.

²² Euroopa Liidu küberjulgeoleku strateegias on sätestatud: „Küberkuritegevus viitab tavaliselt suurele hulgale erinevatele kuritegudele, mille puhul on arvutid ja infosüsteemid kas põhivahendiks või põhiliseks sihtmärgiks. Küberkuritegevus hõlmab tavapäraseid süütegusid (nt pettus, võltsimine ja identiteedivargus), infosisuga seotud õigusrikkumisi (nt lapsporno levitamine internetis või rassiviha õhutamise) ning üksnes arvutite ja infosüsteemiga seotud süütegusid (nt infosüsteemide vastu suunatud ründed, teenusetökestamine, pahavara)“.

²³ [Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse konventsioon \(ETS nr 185\)](#). Direktiiv 2013/40 vastab konventsiooni artiklitele 2–6, uus algatus aga konventsiooni artiklitele 7 ja 8.

²⁴ Komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisteatis „[Euroopa Liidu küberjulgeoleku strateegia: avatud, ohutu ja turvaline küberruum](#)“.

²⁵ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/62/EL](#), milles käsitletakse euro ja muude vääringute kriminaalõiguslikku kaitset võltsimise vastu ning millega asendatakse nõukogu raamotsus 2000/383/JSK.

- ettepanek: direktiiv, mis käsitleb rahapesuvastast võitlust kriminaalõiguse vahenditega:
 - Käesolev ettepanek ja rahapesu vastu võitlemise direktiivi ettepanek täiendavad teineteist, kuna viimane annab vajaliku õigusraamistiku mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettustest saadud kriminaaltulu pesemise (nn rahamuulade) kui eelkuriteo vastu võitlemiseks.

1.4. Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega

Ettepanek on kooskõlas Euroopa julgeoleku tegevuskava ja ELi küberjulgeoleku strateegiaga, kuna nende peaesmärk on julgeoleku parandamine.

Peale selle on ettepanek kooskõlas digitaalse ühtse turu strateegiaga, millega püütakse suurendada kasutajate usaldust digitaalse turu vastu, mis on samuti üks ettepaneku peaesmärke. Digitaalse ühtse turu strateegia raames on olemas mitu õigusakti turvaliste maksete lihtsustamiseks ELis ning käesolev ettepanek on nendega kooskõlas.

- Läbivaadatud makseteenuste direktiiv (PSD2)²⁶ sisaldab rida meetmeid elektrooniliste maksete turvanõuete karmistamiseks ning selles on sätestatud õigus- ja järelevalveraamistik makseturule sisenejate kohta.
- Direktiiv 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist²⁷ (neljas rahapesuvastane direktiiv), hõlmab olukorda, kus kurjategijad väärkasutavad mittesularahalisi maksevahendeid oma tegevuse varjamiseks. Käesoleva ettepanekuga täiendatakse seda direktiivi, käsitledes olukorda, kus kurjategijad on mittesularahalisi maksevahendeid näiteks õigusvastaselt omastanud, järele teinud või võltsinud.
- Ettepanekust direktiivi kohta, millega muudetakse direktiivi 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist,²⁸ on käesolevasse ettepanekusse üle võetud virtuaalvaluuta määratlus. Kui see määratlus peaks nimetatud ettepaneku vastuvõtmise käigus muutuma, tuleks käesoleva ettepaneku määratlust vastavalt ühtlustada.
- Muud asjakohased õigusaktid on määrus (EL) 2015/847, mis käsitleb rahaülekannetes edastatavat teavet,²⁹ määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul,³⁰ määrus (EL) nr 260/2012, millega kehtestatakse eurodes tehtavatele krediti- ja otsekorraldustele tehnilised ja

²⁶ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv \(EL\) 2015/2366](#) makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta.

²⁷ [20. mai 2015. aasta direktiiv 2015/849/EL](#), mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ.

²⁸ [Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv](#), millega muudetakse direktiivi (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse direktiivi 2009/101/EÜ.

²⁹ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määrus \(EL\) 2015/847](#), mis käsitleb rahaülekannetes edastatavat teavet ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1781/2006.

³⁰ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus \(EL\) nr 910/2014](#) e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ.

ärilised nõuded,³¹ ning direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus (küberjulgeoleku direktiiv)³².

Üldiselt aitavad need õigusaktid kehtestada rangemaid ennetusmeetmeid. Käesolev ettepanek täiendab neid meetmeid meetmetega kuritegevuse karistamiseks ja süüdistuste esitamiseks olukordades, kus ennetustöö ei ole toimunud.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

2.1. Õiguslik alus

ELi meetme õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõige 1, milles on sõnaselgelt nimetatud **maksevahendite võltsimist, arvutikuritegusid ja organiseeritud kuritegevust** kui eriti ohtlikke piiriülese mõõtmega kuritegusid.

„Euroopa Parlament ja nõukogu võivad seadusandliku tavamenetluse kohaselt direktiivide abil kehtestada miinimumeeskirjad kuriteokoosseisude ja karistuste määramiseks eriti ohtlike, piiriülese mõõtmega kuriteoliikide puhul tulenevalt nende kuritegude olemusest või mõjust või erivajadusest võidelda nende vastu ühistel alustel.

Need kuriteoliigid on järgmised: terrorism, inimkaubandus ning naiste ja laste seksuaalne ärakasutamine, ebaseaduslik uimastikaubandus, ebaseaduslik relvaäri, rahapesu, korruptsioon, maksevahendite võltsimine, arvutikuriteod ja organiseeritud kuritegevus.“

2.2. Muutuv geomeetria

Raamotsus 2001/413/JSK mitterahalistest maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastase võitluse kohta on kohaldatav kõigis liikmesriikides.

Aluslepingutele lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabandusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) kohaselt võivad Ühendkuningriik ja Iirimaa otsustada osaleda käesoleva ettepaneku vastuvõtmises. Nad võivad selle otsuse teha ka pärast ettepaneku vastuvõtmist.

Kuna Ühendkuningriik teatas 29. märtsil 2017 oma kavatsusest liidust välja astuda, lõpetatakse vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 50 aluslepingute kohaldamine Ühendkuningriigi suhtes väljaastumislepingu jõustumise kuupäeval või lepingu puudumise korral kahe aasta möödumisel kõnealuse teate esitamisest, kui Euroopa Ülemkogu ei otsusta kokkuleppel Ühendkuningriigiga seda tähtaega pikendada. Selle tulemusena, ja ilma et see piiraks väljaastumislepingu sätteid, kehtib eespool nimetatud Ühendkuningriigi käesolevas ettepanekus osalemise kirjeldus üksnes Ühendkuningriigi liikmesriigiks olemise lõppemiseni.

Protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) kohaselt ei osale Taani ELi toimimise lepingu V jaotise alusel ettepanekul kehtestatud meetmete võtmisel nõukogus (erandiks on viisapoliitika). Sellepärast ei osale Taani praegu kehtiva korra kohaselt käesoleva ettepaneku vastuvõtmisel ning ettepanek ei ole tema suhtes siduv.

³¹ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2012. aasta määrus \(EL\) nr 260/2012](#), millega kehtestatakse eurodes tehtavatele krediid- ja otsekorraldustele tehnilised ja ärilised nõuded ning muudetakse määrust (EÜ) nr 924/2009.

³² [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta direktiiv \(EL\) 2016/1148](#) meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus.

2.3. Subsidiaarsus

Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettustel on väga tähtis piiriülene mõõde nii Euroopa Liidus kui ka väljaspool. Tüüpiline juhtum võib olla selline: kaardiandmed kopeeritakse ELi riigis, nende andmete põhjal valmistatakse võltskaart ja viimase abil võetakse raha välja väljaspool ELi, et rangetest turvanõuetest kõrvale hoida. Üha sagedamini leiavad need kuriteod aset vaid internetis.

Seega ei suuda liikmesriigid üksinda või kooskõlastamata tegutsedes selliste kuritegudega piisavalt tulemuslikult võidelda.

- Sellised kuriteod põhjustavad olukordi, kus kuriteo ohver, toimepanija ja tõendid kuuluvad kõik eri riikide õigusraamistikesse nii ELi piires kui ka väljaspool. Seetõttu on üksikutel riikidel väga aeganõudev ja keeruline sellise kuritegevusega ilma ühiste miinimumeeskirjadeta tulemuslikult võidelda.
- Vajadust ELi tasandi meetme järele näitas ka mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastast võitlust reguleeriva olemasoleva ELi õigusakti (raamotsuse) koostamine.
- Vajadust ELi sekkumise järele näitavad ka käimasolevad algatused liikmesriikide sellealaste meetmete kooskõlastamiseks ELi tasandil, nagu Europoli meeskond maksevahenditega seotud pettuste uurimiseks³³ ja EMPACTi poliitikatsükli prioriteet operatiivkoostöö kohta mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste vastases võitluses³⁴. Nende algatuste lisaväärtust, mis seisneb liikmesriikide toetamises nende kuritegude vastu võitlemisel, tunnustati korduvalt ettepaneku ettevalmistamise käigus sidusrühmadega konsulteerimisel, eelkõige eksperdikohtumiste raames.

ELi meetme teiseks lisaväärtuseks on koostöö lihtsustamine kolmandate riikidega, võttes arvesse, et mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste rahvusvaheline mõõde kandub sageli üle ELi piiride. ELi ühiste miinimumeeskirjade olemasolu võib soodustada ka tulemuslike seadusandlike lahenduste leidmist kolmandates riikides, mis lihtsustaks piiriülest koostööd kogu maailmas.

2.4. Proportsionaalsus

Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõikes 4 sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega piirdub kavandatav uus direktiiv sellega, mis on vajalik ja proportsionaalne, et rakendada rahvusvahelisi standardeid ja kohandada selle valdkonna süütegusid käsitlevaid õigusnorme vastavalt uutele ohtudele. Uurimismeetmete kasutamise ja teabevahetusega seotud meetmed on hõlmatud üksnes niipalju, kui need on vajalikud kavandatud kriminaalõiguse raamistiku tulemuslikuks toimimiseks.

Ettepanekuga määratakse kindlaks kuritegude ulatus, nii et see hõlmaks kõiki asjaomaseid tegusid, ent piirduks kindlaksmääramiseks vajaliku ja proportsionaalsega.

2.5. Õigusakti valik

ELi toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 kohaseid miinimumeeskirju kuriteokoosseisude ja karistuste määratlemiseks ohtlike, piiriülese mõõtmega kuriteoliikide puhul, sealhulgas maksevahendi võltsimise ja küberkuritegevuse valdkonnas saab kehtestada ainult Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga ning seadusandliku tavamenetluse kohaselt.

³³ Vt [Europoli veebisait](#).

³⁴ Lisateavet saab [siit](#).

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

3.1. Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll

Komisjon tegi ELi kehtivale õigusraamistikule hindamise³⁵ koos mõjuhinnanguga, mis on lisatud käesolevale ettepanekule (lisateabe saamiseks vt vastav komisjoni talituste töödokument).

Hindamise käigus tehti kindlaks kolm probleemide põhjust, millest igal on mitu alampõhjust.

Põhjused	Alampõhjused
1. Kehtiva õigusraamistiku alusel ei ole võimalik teatavaid kuritegusid tulemuslikult uurida ega süüdistusi esitada.	a. Teatavate kuritegude puhul ei ole võimalik tulemuslikult süüdistusi esitada, kuna teatavate (eelkõige mittemateriaalsete) maksevahendite abil toime pandud süüteod on liikmesriigiti kriminaliseeritud erinevalt või üldse mitte. b. Mittesularahalise maksevahendiga seotud pettust ettevalmistavate tegude puhul ei ole võimalik tulemuslikult süüdistusi esitada, kuna sellised teod on liikmesriigiti kriminaliseeritud erinevalt või üldse mitte. c. Piiriülestes uurimistes võib esineda takistusi, kuna ühed ja samad süüteod on liikmesriigiti karistatavad eri karistusmääradega . d. Puudused jurisdiktsiooni kindlaksmääramises võivad takistada tulemuslikku piiriülest uurimist ja süüdistuste esitamist.
2. Tegevuslike takistuste tõttu ei ole võimalik teatavaid kuritegusid tulemuslikult uurida ega süüdistusi esitada.	a. Teabe esitamiseks kuluv aeg piiriülese koostöö taotlustes võib olla liiga pikk, mis takistab uurimist ja süüdistuste esitamist. b. Avaliku ja erasektori koostöö piiratuse tõttu ei teatata kõigist juhtumitest õiguskaitseasutustele ja see takistab süütegude tulemuslikku uurimist ja süüdistuste esitamist.
3. Kurjategijad kasutavad pettuste toimepanekul ära ennetusmeetmete lünklikkust.	a. Teabevahetusega seotud puudujäägid avaliku ja erasektori koostöös takistavad ennetustööd. b. Kurjategijad kasutavad ära ohvrite vähast teadlikkust .

Probleemide põhjused viitavad sellele, et küsimus on peamiselt **reguleerimise puudujääkides**, kuna ELi kehtiv õigusraamistik (raamotsus) on eelkõige **tehnikate arengu** tõttu osaliselt vananenud. Hindamise käigus selgus, et uuemad õigusaktid ei ole suutnud seda õiguslikku lünka piisaval määral täita.

³⁵ Komisjoni talituste töödokument – mõjuhinnang ettepanekule võtta vastu direktiiv mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastase võitluse kohta, SWD(2017)298.

3.2. Konsulteerimine sidusrühmadega

Konsulteerimistegevus

Toimus kolme liiki konsulteerimistegevus: avalik konsultatsioon, Euroopa Komisjoni korraldatud suunatud konsultatsioon ja töövõtja korraldatud suunatud konsultatsioon.

1. Avalik konsultatsioon

Euroopa Komisjon algatas 1. märtsil 2017 avaliku konsultatsiooni eesmärgiga koguda üldsuselt tagasisidet probleemi määratlemise, mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste valdkonnas kehtiva õigusraamistiku asjakohasuse ja tulemuslikkuse ning probleemide lahendamise võimaluste ja nende võimaliku mõju kohta. Konsulteerimine lõppes 12 nädalat hiljem, 24. mail 2017.

Konsultatsiooni küsimustikele vastas 33 spetsialisti ja 21 tavakodanikku. Neli spetsialisti andsid kirjalikult täiendava panuse. Spetsialistide hulka kuulusid:

- eraettevõtjad (erasektor);
- rahvusvahelised või riiklikud avaliku sektori asutused (õiguskaitseasutused, kohtuasutused ning ELi institutsioonid ja organid);
- kaubandus-, äri- või kutseliidud (nt riiklikud pangaliidud);
- valitsusvälised organisatsioonid, platvormid või võrgustikud;
- konsultatsioonifirmad, õigusbürood, füüsilisest isikust ettevõtjatest konsultandid.

2. Euroopa Komisjoni korraldatud suunatud konsultatsioon

- Suuremahulised eksperdikohtumised politsei ja kohtuasutuste (liikmesriikide valitud) esindajatega kõigist ELi riikidest ning erasektori ekspertidega (finantsasutused, makseteenuse osutajad, kaupmehed, maksekaardisüsteemid).
- Mitmesugused kohtumised ekspertide ja sidusrühmadega teadusringkondadest, õiguskaitseasutustest ja virtuaalvaluutatööstusest, samuti tarbijaorganisatsioonide, erasektori finantseerimisasutuste ja finantsreguleerimisasutuste esindajatega.

3. Töövõtja korraldatud suunatud konsultatsioon

Töövõtja korraldas suunatud konsultatsiooni, mis hõlmas veebipõhiseid uuringuid ja vestlusi. Esialgsed tulemused esitati valideerivale sihtrühmale, kes andis seejärel tagasisidet ja kontrollis konsultatsiooni tulemusi.

Kokku osales 125 sidusrühma 25 liikmesriigist.

Peamised tulemused

- Kuritegevuse mõõtmed

Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettustest tingitud kuludid tajuti üldiselt suurtena ja eeldati nende kasvu lähiaastatel. Kõigi kategooriate sidusrühmadel oli raskusi kuritegeliku nähtuse ulatuse hindamisega. Statistikat on vähe ja see ei ole alati kättesaadav. Mõned vastajad aga esitasid juhtumipõhiseid tõendeid, mis väljendasid teatavat liiki mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste tähtsust.

- **Kriminaalõiguse raamistik**
Enamik sidusrühmadest leidis, et kehtiv ELi õigusraamistik vastab üksnes osaliselt olemasolevatele julgeolekuvajadustele, eriti mis puudutab maksevahendite ja kuritegude määratlemist. Mõned kinnitasid, et riikide õigusraamistikke on vaja muuta.
- **Kriminaalmenetlusõigus**
Olemasolevast õigusraamistikust hoolimata peeti praegust liikmesriikidevahelist koostööd seoses uurimiste ja süüdistuste esitamisega üksnes osaliselt rahuldavaks. Europoli abi piiriülese koostöö lihtsustamisel leidis laialdast tunnustust.
- **Õiguskaitseasutuste teavitamine**
Seisukohad õiguskaitseasutustele juhtumitest teatamise kohta olid erinevad; mõned olid teatamise praeguse tasemega rahul, teised aga leidsid, et seda tuleks parandada. Eri kategooriate sidusrühmad nõustusid, et edasistes süütegudest teatamist käsitlevates poliitikavariantides tuleks võtta arvesse õiguskaitseasutuste tegelikke võimalusi juhtumitega tegeleda.
- **Avaliku ja erasektori koostöö**
Sidusrühmade arvates oli koostöö avalike ja eraõiguslike üksuste vahel üldiselt kasulik ning leiti, et seda tuleks soodustada, eesmärgiga tõhusamalt võidelda mittedollarahaliste maksevahenditega seotud pettuste vastu, eriti ennetusmeetmete kaudu.
Enamik sidusrühmi leidis, et avaliku ja erasektori koostöö mittedollarahaliste maksevahenditega seotud pettuste vastu võitlemisel vajab parandamist. Kõige enam rahulolematust näis olevat erasektori esindajate seas. Nende arvates takistavad koostööd peamiselt näiteks puudulikud võimalused teabe jagamiseks õiguskaitseasutustega ja teabevahetuseks kasutatavate vahendite piiratus.
Valdav osa sidusrühmadest nõustus, et kuritegude uurimiseks ja süüdistuste esitamiseks peaks finantsasutustel olema võimalus jagada omaalgatuslikult asukohariigi või muu ELi liikmesriigi politseiga mõningaid ohvrite isikuandmeid (nt nimi, pangakonto, aadress jne).
Avaliku ja erasektori asutuste puudulikku koostööd pidas mitu sidusrühma samuti takistuseks mittedollarahaliste maksevahenditega seotud pettuste vastu võitlemisel.
Õigusaktid, erinevad prioriteedid ja usalduse puudumine koos praktiliste ja korralduslike probleemidega olid eraettevõtjate, avaliku sektori asutuste ning äri- ja kutseliitide meelest takistuseks edukale koostööle avaliku sektori asutuste ja erasektori üksuste vahel, kui osalejad asuvad erinevates ELi liikmesriikides. Samuti pidasid eraettevõtjad ja avaliku sektori asutused takistuseks sobiva tehnika (nt sidekanali) puudumist.
- **Ohvrite õigused**
Sidusrühmad rõhutasid pettuseohvrite kaitsmise tähtsust. Mõned neist leidsid, et ohvreid ei kaitsta piisavalt, ehkki liikmesriigi tasandil võetud meetmed nende kaitsmiseks on teretulnud. Ohvrite ühendused on loonud häid koostöömehhanisme õiguskaitseasutustega. Mitu sidusrühma leidis, et ohvrid vajavad paremat kaitset identiteedivarguse eest, mis nende arvates mõjutab nii

füüsilisi kui ka juriidilisi isikuid. Seega tuleks ohvreid kaitsta sõltumata nende õiguslikust seisundist.

3.3. Mõjuhindang

Kooskõlas komisjoni parema õigusloome suunistega³⁶ koostas komisjon mõjuhindangu,³⁷ et hinnata vajadust seadusandliku ettepaneku järele.

12. juulil 2017 esitati mõjuhindang arutamiseks õiguskontrollikomiteele. Komitee tunnustas jõupingutusi kulude ja tulude kindlaksmääramisel. Ta andis positiivse hinnangu³⁸ koos soovitusena aruannet täiustada, võttes arvesse järgmisi tähelepanekuid.

1. Aruandes ei olnud piisavalt selgitatud poliitilist konteksti, sealhulgas suhet olemasolevatesse üleeuroopaliste õiguslase koostöö mehhanismidesse ja nende täiendavust.
2. Algatuse majanduskasvuga seotud eesmärk näis olevat ületähtsustatud.

Mõjuhindangu aruanne vaadati läbi, et võtta arvesse komitee positiivses arvamuses sisalduvaid soovitusi.

Pärast seda, kui hindamise käigus kindlaks tehtud probleemide lahendamiseks võimalikud poliitikameetmed olid välja selgitatud ning soovitud ja soovimatud meetmed välja valitud, koondati need meetmed eri poliitikavariantidesse. Iga poliitikavariant koostati nii, et see käsitleks kõiki väljaselgitatud probleeme. Kaalutud poliitikavariandid olid kumulatiivsed ehk sellised, mis nõuavad järjest rohkem ELi seadusandlike meetmeid. Võttes arvesse, et probleem seisneb sisuliselt **reguleerimise puudujääkides**, oli tähtis välja käia kõik reguleerivad vahendid, et määrata kindlaks kõige proportsionaalsem ELi reageering.

Kaalutud poliitikavariandid olid järgmised.

- **Variant A:** ELi õigusaktide rakendamise parandamine ning avaliku ja erasektori koostöö isereguleerimise hõlbustamine
- **Variant B:** uue õigusraamistiku loomine ning avaliku ja erasektori koostöö isereguleerimise hõlbustamine
- **Variant C:** variant B, millele lisanduvad sätted, mille järgi avaliku ja erasektori vaheline koostöö peaks toetuma mitte isereguleerimisele, vaid juhtumitest teatamisele, ning uued sätted teadlikkuse suurendamise kohta
- **Variant D:** variant C, millele lisanduvad sätted jurisdiktsiooni kohta, mis täiendavad Euroopa uurimismäärust ja kohtumääruseid käsitlevaid norme.

Eelistatud poliitikavariant oli variant C, ühtaegu nii kvaliteedi kui ka kulude ja kasu seisukohast.

Kasust rääkides aitaks eelistatud variant saavutada tulemuslikumat ja tõhusamat õiguskaitset mitterahalistate maksevahenditega seotud pettuste vastu, muutes õigusnormide kohaldamise ELi piires ühtsemaks ning parandades avaliku ja erasektori koostööd ja teabevahetust. Algatus suurendaks turvalisuse parandamise teel ühtlasi usaldust digitaalse ühtse turu vastu.

³⁶ Lisateavet parema õigusloome suuniste kohta saab [siit](#).

³⁷ Komisjoni talituste töödokument – mõjuhindang ettepanekule võtta vastu direktiiv mitterahalistate maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastase võitluse kohta, SWD(2017)298.

³⁸ Euroopa Komisjoni õiguskontrollikomitee – Arvamus mõjuhindangu kohta – Mitterahalistate maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastane võitlus, SEC(2017)390.

Uue algatuse väljatöötamise ja rakendamise kulud liikmesriikidele moodustavad hinnanguliselt ligikaudu 561 000 eurot (ühekordse kulutusena). Õigusnormide rakendamise ja täitmise tagamise püsikulud liikmesriikidele on hinnanguliselt ligikaudu 2 285 140 eurot aastas (kõik liikmesriigid kokku).

Kuna ettepanekus ei ole kohustuslikke norme teatamise kohta, ei tohiks see avaldada täiendavate kulutuste näol mõju ettevõtjatele, sealhulgas VKEdele. Muud ettepanekus sisalduda võivad sätted ei mõjuta samuti VKEsid.

Kokkuvõttes peaks kavandatud meetmete kumulatiivne mõju haldus- ja finantskuludele olema senisest suurem, kuna uuritavate juhtumite arv hakkab koormama õiguskaitse ressursse selles valdkonnas, ja seetõttu tuleks neid ressursse suurendada. Peamised põhjused on järgmised:

- maksevahendi laiendatud määratlus ja täiendavad süüteod (ettevalmistavad teod), mille vastu võidelda, suurendavad tõenäoliselt nende juhtumite arvu, millega politsei ja kohtuasutused oma vastutusalas tegelevad;
- piiriülese koostöö tõhustamiseks on vaja täiendavaid vahendeid;
- liikmesriikide kohustus statistikat koguda suurendaks halduskoormust.

Teisest küljest annaks mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettusi võimaldavate tegurite kõrvaldamiseks selge õigusraamistiku loomine võimaluse pettustega seotud tegevusi varem avastada, nende kohta süüdistusi esitada ja nende eest karistada. Kuigi ka avaliku ja erasektori koostöö tugevdamise vahenditel on oma hind, siis õiguskaitse tulemuslikkusesse ja tõhususse tehtud investeeringud tasuvad end kohe ära.

3.4. Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine

Sisuliselt võib käesolev ettepanek aidata nii mõndagi valdkonda lihtsustada.

- Liikmesriikide kriminaalõiguse raamistike täiendav ühtlustumine (näiteks ühtsed määratlused ja karistuste ülemmäärade ühine miinimumtase) lihtsustaks ja hõlbustaks koostööd piiriüleseid juhtumeid uurivate ja nende kohta süüdistusi esitavate liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahel.
- Selgemad õigusnormid jurisdiktsiooni kohta, riiklike kontaktpunktide rolli tugevdamine ning andmete ja teabe jagamine liikmesriikide politseiasutuste vahel ja Europoliga on eelkõige meetmed, mis aitaksid koostöökorda ja -tavasid veelgi lihtsustada.

Andmete puudumise (ja mõnel juhul raamotsuse mõju eristamise võimatuse) tõttu ei ole võimalik potentsiaalset lihtsustumist mõõta.

Üldiselt on õigusloome kvaliteedi paranemise võimalused käesoleva algatuse puhul väga piiratud.

1. Esiteks on 2001. aasta raamotsus juba suhteliselt lihtne õigusakt, mida on keeruline veelgi lihtsustada.
2. Teiseks on käesoleva algatuse eesmärk parandada turvalisust olemasolevate puuduste kõrvaldamise teel. Sellega peaksid kaasnema täiendavad halduskulud seni hõlmamata kuritegude uurimisel ja süüdistuste esitamisel, mitte niivõrd märkimisväärne kokkuvõtte, mille annaks piiriülese koostöö lihtsustumine.
3. Kolmandaks ei ole selle algatusega kavas suurendada ettevõtjate või kodanike juriidilisi kohustusi. Algatuses nõutakse liikmesriikidelt, et nad soodustaksid ja hõlbustaksid juhtumitest teatamist asjakohaste kanalite kaudu (mitte kohustuslikku teatamist), mis on kooskõlas muude ELi õigusaktidega, nagu direktiiv 2011/93, mis

käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust (artikli 16 lõige 2).

3.5. Põhiõigused

Ettepanek hõlmab sätteid, millega kohandatakse mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastase võitluse õigusraamistikku vastavalt uutele ja esilekerkivatele ohtudele ning millega reguleeritakse mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste seni hõlmamata vorme.

Nende meetmete lõppeesmärk on kaitsta ohvrite ja võimalike ohvrite õigusi. Kui luua selge õigusraamistik, mille abil õiguskaitse- ja kohtuasutused saavad võtta meetmeid kuritegevuse suhtes, mis käsitleb otseselt ohvrite isikuandmeid, ja mis hõlmaks ettevalmistava tegevuse kriminaliseerimist, võib sellel olla positiivne mõju ohvrite ja võimalike ohvrite eraelu puutumatussele ja isikuandmete kaitsele.

Samal ajal vastavad kõik käesolevas ettepanekus sätestatud meetmed Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhiõigustele ja -vabadustele, millest tuleb lähtuda ka rakendamise käigus. Põhiõiguste ja -vabaduste mis tahes piiramise suhtes kohaldatakse põhiõiguste harta artikli 52 lõikes 1 sätestatud tingimusi, nimelt proportsionaalsuse põhimõtet, juhul kui piirangud vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või kui on vaja kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi. Piirangud peavad olema seaduses sätestatud ning arvestama hartas nimetatud õiguste ja vabaduste olemust.

Arvesse tuleb võtta mitmesuguseid hartas sisalduvaid põhiõigusi ja -vabadusi, kaasa arvatud: õigus vabadusele ja turvalisusele; era- ja perekonnaelu austamine; kutsevabadus ja õigus teha tööd; ettevõtlusvabadus; õigus omandile; õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtumenetlusele; süütuse presumptsioon ja kaitseõigus; kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõte ning sama kuriteo eest mitmekordse kohtumõistmise ja karistamise keeld.

Eelkõige on käesolevas ettepanekus arvesse võetud põhimõtet, et kuriteod ja karistused peavad olema õigusaktides sätestatud ja proportsionaalsed. Ettepanekus piirdatakse süütegude määratlemisel sellega, mis on vajalik, et esitada tulemuslikult süüdistus tegude eest, mis ohustavad turvalisust eriti suurel määral, ning sellega kehtestatakse karistumäärade miinimumtasemed kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja võttes arvesse süüteo iseloomu.

Ühtlasi on ettepaneku eesmärk tagada, et selles direktiivis loetletud süütegudes kahtlustatavate isikute andmetega tuleb ümber käia nii, nagu see on ette nähtud isikuandmete kaitse põhiõiguse ja kohaldatavate õigusaktidega, sealhulgas avaliku ja erasektori koostöö raames.

4. MÕJU EELARVELE

Käesolev ettepanek ei mõjuta otseselt liidu eelarvet.

5. MUU TEAVE

5.1. Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Komisjon jälgib direktiivi rakendamist, kasutades teavet, mille esitavad liikmesriigid meetmete kohta, mida nad on võtnud direktiivi järgimiseks vajalike õigus- ja haldusnormide jõustamiseks.

Kaks aastat pärast käesoleva direktiivi rakendamise tähtaega esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid.

Peale selle hindab komisjon käesoleva direktiivi mõju kuus aastat pärast selle rakendamise tähtaega, mis on piisavalt pikk ajavahemik, et hinnata algatuse mõju pärast selle täielikku rakendamist kõigis liikmesriikides.

5.2. Selgitavad dokumendid

Ülevõtmist selgitavaid dokumente ei peeta vajalikuks.

6. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

6.1. Kavandatud meetmete kokkuvõte

Käesolev ettepanek, millega tunnistatakse kehtetuks raamotsus 2001/413/JSK ning ajakohastatakse samal ajal enamikku selle sätetest, on kooskõlas hindamise ja mõjuhindangu tulemustega (näiteks seoses eelistatud poliitikavariandiga).

Alljärgnevas tabelis on näidatud, kuidas käesolev ettepanek vastab raamotsusele ning millised artiklid on uued ning millised pärinevad raamotsusest ja on ajakohastatud.

	DIREKTIIV		RAAMOTSUS		Märkused	
	Artikkel	Põhjen- dus	Artikkel	Põhjen- dus		
I. Reguleerimise ja mõisted	1. Reguleerimise	1–6	Puudub	1–7	Uus	
	2. Mõisted	7–8	1. Mõisted	10	Ajakohastatud	
II. Süüteod	3. Maksevahendite kasutamine pettuse eesmärgil	9	2. Maksevahenditega seotud süüteod	8–10		
	4. Maksevahendite pettuse eesmärgil kasutamise ettevalmistamisega seotud süüteod					
	5. Infosüsteemidega seotud süüteod					
	6. Süütegude toimepanemiseks kasutatud vahendid					
	7. Süüteo toimepanemisele kihutamine ja kaasaaitamine ning süüteokatse					
	8. Füüsilistele isikutele ettenähtud karistused	10–11	6. Karistused	9		
	9. Juriidiliste isikute vastutus	Puudub	7. Juriidiliste isikute vastutus	Puudub		
	10. Juriidiliste isikute karistused		8. Juriidiliste isikute karistused			
	III. Jurisdiktsioon ja uurimine	11. Jurisdiktsioon	12–14	9. Jurisdiktsioon 10. Väljaandmine ja süüdistuse esitamine		11
		12. Tulemuslikud uurimised				
IV. Teabevahetus ja kuritegudest teatamine	13. Teabevahetus	16–18	11. Liikmesriikide koostöö 12. Teabevahetus	11	Ajakohastatud	
	14. Kuritegudest teatamine				19	Puudub
V. Ohvrite abistamine ja toetus ning ennetusmeetmed	15. Ohvrite abistamine ja toetamine	20–22	Puudub			
	16. Ennetusmeetmed	23	Puudub			
VI. Lõppsätted	17. Järelevalve ja statistika	24	Puudub			
	18. Raamotsuse asendamine	25	Puudub			
	19. Ülevõtmine	Puudub	14. Rakendamine (artikli 14 lõige 1)		Ajakohastatud	
	20. Hindamine ja aruandlus		14. Rakendamine (artikli 14 lõige 2)			
	21. Jõustumine		15. Jõustumine			
	Puudub	26–29	13. Territoriaalne kohaldatavus		Kustutatud	

Käesoleva ettepaneku konkreetsed eesmärgid on järgmised:

- maksevahendite määratlemine ulatuslikumal ja usaldusväärsemal viisil, mis hõlmaks ka mittemateriaalseid maksevahendeid ja digitaalset vahetusvaluutat;
- varastatud või muul viisil õigusvastaselt omastatud, järeletehtud või võltsitud maksevahendi omamise, müügi, kasutamiseks hankimise, importimise, levitamise või muul viisil kättesaadavaks tegemise määratlemine sõltumatu süüteona lisaks sellise maksevahendi kasutamisele;
- infosüsteemidega seotud süüteo koosseisude laiendamine nii, et see hõlmaks kõiki maksetehinguid, kaasa arvatud digitaalsete vahetusvaluutade abil sooritatud tehingud;
- karistusmäärasid reguleerivate normide, eelkõige karistuste ülemmäärade miinimumtaseme kehtestamine;
- raskendavate asjaoludena käsitletakse järgmist:
- kuritegu on toime pandud raamotsuses 2008/841/JSK määratletud kuritegeliku ühenduse raames, sõltumata selles sätestatud karistusmäärast;
- kuritegu põhjustab märkimisväärse kogukahju või toob toimepanijatele märkimisväärset majanduslikku kasu. Selle punktiga käsitletakse suuremahulisi ja vähest individuaalset kahju tekitanud juhtumeid, eelkõige kaardivaba pettust;
- jurisdiktsiooni selgitamine seoses ettepanekus osutatud süütegudega, nii et liikmesriikidel oleks jurisdiktsioon juhul, kui süüteo toimepanemisel on kasutatud liikmesriigi territooriumil asuvat infosüsteemi, samal ajal kui süüteo toimepanija asub väljaspool riiki, või kui süüteo toimepanija asub riigi territooriumil, kuid infosüsteem väljaspool riiki;
- jurisdiktsiooni selgitamine seoses süüteo mõjuga, nii et liikmesriigid saaksid teostada jurisdiktsiooni juhul, kui süütegu tekitab nende territooriumil kahju, kaasa arvatud isiku identiteedi vargusest tekkinud kahju;
- meetmete kehtestamine, mis aitaks kaasa liiduülesele kriminaalõigusalasele koostööle ning tugevdaks operatiivsete kontaktpunktide struktuuri ja tõhustaks nende kasutust;
- kuritegudest teatamise tingimuste parandamine kuriteoohvrite ja eraõiguslike üksuste jaoks;
- mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettusi ja võltsimist käsitleva statistika kättesaadavuse tagamine, kohustades liikmesriike looma sobiva süsteemi kavandatavas direktiivis osutatud süütegusid käsitlevate statistiliste andmete salvestamiseks, koostamiseks ja esitamiseks;
- ohvrite juurdepääs nende õigusi ning võimalikku abi ja toetust käsitlevale teabele, olenemata sellest, kas nende asukohariik erineb pettuse toimepanija asukohariigist või riigist, kus leiab aset kriminaaluurimine.

6.2. Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus

Artikkel 1. Reguleerimisese. Selles artiklis sätestatakse ettepaneku kohaldamisala ja eesmärk.

Artikkel 2. Mõisted. Selles artiklis defineeritakse õigusaktis läbivalt kasutatud mõisted. Artikkel 2 sisaldab sama virtuaalvaluuta määratlust, mis esines komisjoni ettepanekus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, millega muudetakse direktiivi (EL)

2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse direktiivi 2009/101/EÜ³⁹. Kui see määratlus peaks nimetatud ettepaneku vastuvõtmise käigus muutuma, tuleks virtuaalvaluuta määratlust käesolevas artiklis vastavalt ühtlustada.

Artikkel 3. Maksevahendite pettuse eesmärgil kasutamine. Selles artiklis on loetletud süüteod, kus kuritegelik käitumine kujutab endast otseselt ja vahetult pettust, täpsemalt varastatud või võltsitud maksevahendite pettuse eesmärgil kasutamist. Süütegudena käsitletakse kõigi, nii materiaalsete kui ka mittemateriaalsete maksevahenditega sooritatud süütegusid ja seetõttu ka pettusi, mis on toime pandud varastatud või järeletehtud makseandmete või muude andmete abil, millega on tehtud või algatatud maksekäsurend või muu rahaülekanne, kaasa arvatud virtuaalvaluuta ülekanne.

Artikkel 4. Maksevahendite pettuse eesmärgil kasutamise ettevalmistamisega seotud süüteod. Selles artiklis määratakse kindlaks süüteod, kus kuritegelik käitumine ei kujuta endast otseselt tegelikku pettust koos sellele järgneva varalise kahjuga, kuid on toime pandud ettevalmistusena pettuseks. Need hõlmavad maksevahendi vargust või võltsimist ja mitmesuguseid toiminguid nende varastatud või võltsitud maksevahenditega kauplemisel. Nimetatud toimingute hulgas on maksevahendi omamine, levitamine või pettuse eesmärgil kättesaadavaks tegemine, kaasa arvatud juhtudel, kus süüteo toimepanija on teadlik pettuse eesmärgil kasutamise võimalikkusest (*dolus eventualis*). Sarnaselt artikliga 3 hõlmab see artikkel kõiki, nii materiaalsete kui ka mittemateriaalsete maksevahenditega toime pandud süütegusid ning seega kohaldatakse seda artiklit näiteks varastatud makseandmetega kauplemise („carding“) ja andmepüügi korral⁴⁰.

Artikkel 5. Infosüsteemidega seotud süüteod. Selles artiklis määratakse kindlaks infosüsteemidega seotud süüteod, mille liikmesriigid peavad kriminaliseerima. Süütegude loetelu sisaldab elemente, mis eristavad neid süütegusid ebaseaduslikust süsteemi häirimisest või ebaseaduslikust andmetesse sekkumisest direktiivi 2013/40/EL kohaselt – näiteks rahalise väärtuse ülekanndmine õigusvastase varalise kasu saamiseks. See artikkel on lisatud eesmärgiga kriminaliseerida näiteks ohvri arvutisse või seadmesse häkkimine, millega suunata ohvri andmeliiklus edasi võltsitud internetipanga veebisaidile, pannes seega ohvrit sooritama makset pangakontole, mida kontrollib süüteo toimepanija (või rahamuulad)⁴¹. Artikkel hõlmab ka muid kuritegusid, nagu andmelõikus,⁴² milles kasutatakse infosüsteeme, et tuua süüteo toimepanijale või mõnele teisele isikule õigusvastast varalist kasu.

Artikkel 6. Süütegude toimepanemiseks kasutatud vahendid. Selles artiklis esitatakse artikli 4 punktides a ja b ja artiklis 5 osutatud süütegude toimepanekuks kasutatud vahenditega seotud süüteod, mille liikmesriigid peavad kriminaliseerima. Artikli eesmärk on kriminaliseerida näiteks makseandmete varastamiseks kasutatavate kopeerimisseadmete või andmepüügiks kasutatava pahavara ja järeletehtud veebisaitide tahtlik valmistamine, müük, kasutamiseks

³⁹ [COM\(2016\) 450 final](#).

⁴⁰ Andmepüük on meetod, mida petturid kasutavad juurdepääsuks väärtuslikele isikuandmetele, nagu kasutajanimed ja salasõnad. Kõige sagedamini saadetakse suurele hulgale meiliaadressidele e-kiri, mis pärineb pealtnäha tuntud ja usaldusväärsest ettevõttest. E-kiri võib suunata saaja järeletehtud veebilehele, kus talt palutakse isikuandmeid.

⁴¹ Termin „rahamuulaks olemine“ viitab isikule, kes teisaldab kriminaaltulu ühest riigist teise. Kriminaaltulu kantakse rahamuulade kontole; seejärel palutakse neil see välja võtta ja kanda teisele kontole, sageli välisriigis, kusjuures osa rahast võivad nad jätta endale (ActionFraudUK, 2017). Mõnikord teavad nad, et raha näol on tegemist kriminaaltuluga; mõnikord pannakse nad uskuma, et raha on saadud ausal teel.

⁴² Andmelõikus on petuskeem, kus personaalarvutisse või serverisse installitakse ründekood, mis suunab kasutajad nende teadmata või nõusolekuta võltsitud veebisaitidele.

hankimine, importimine, levitamine või muul viisil kättesaadavaks tegemine. See artikkel põhineb suuresti raamotsuse 2001/413/JSK artiklil 4 ja direktiivi 2014/62/EL (milles käsitletakse euro ja muude vääringute kriminaalõiguslikku kaitset võltsimise vastu) artikli 3 punkti d alapunktil i.

Artikkel 7. Süüteo toimepanemisele kihutamine ja kaasaaitamine ning süüteo katse. Seda artiklit kohaldatakse artiklites 3–6 osutatud süütegudega seotud käitumise suhtes ning sellega kohustatakse liikmesriike kriminaliseerima süütegude ettevalmistamise ja nende toimepanekus osalemise mis tahes viisid. Kriminaalvastutus süüteo katse eest on lisatud artiklites 3–6 osutatud süütegudele.

Artikkel 8. Füüsilistele isikutele ettenähtud karistused. Selleks et tulemuslikult võidelda mittemateriaalsete maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimisega, peavad karistused kõigis liikmesriikides olema hoiatava mõjuga. Kooskõlas muude ELi õigusaktidega kriminaalkaristuste taseme ühtlustamiseks on selles artiklis sätestatud, et karistuse ülemmäär liikmesriigi õiguse kohaselt peaks olema vähemalt kolmeaastane vangistus, v.a artiklis 6 nimetatud süütegude puhul, mille karistuse ülemmäär peaks olema vähemalt kaheaastane vangistus. Artikliga nähakse ette keskmisest rangemad karistused süütegude eest, mille puhul esinevad raskendavad asjaolud — nimelt on ette nähtud vähemalt viieaastane maksimumkaristus, kui kuriteo on toime pannud kuritegelik ühendus, nagu see on määratletud nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsuses 2008/841/JSK (organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta),⁴³ kui kuritegu on laiahaardeline ja põhjustab seetõttu ulatuslikku või märkimisväärset kahju, eelkõige vähese isikliku mõju, kuid suure kogukahjuga juhtumite puhul, või kui kuriteo toimepanija saab kuriteost kogukasu vähemalt 20 000 euro väärtuses.

Raamotsuse 2001/413/JSK artiklites 2–5 loetletud süüteod on karistatavad eraldi karistustega enamikus liikmesriikides, mille kohta teave oli kättesaadav. Üleüldist ühtlustamist aga ei ole: ehkki kõigis liikmesriikides on kehtestatud karistused, millega kaasneb vabadusekaotus (vähemalt raskete süütegude puhul), on ühe ja sama süüteo eest määratavad karistused väga kõikuva tasemega. Seetõttu on hoiatav mõju mõnes liikmesriigis väiksem kui teistes.

Erinevused karistuste tasemes võivad takistada ka õiguslast koostööd. Kui liikmesriigi kriminaalkoodeksis on karistuste alammäär madal, võivad õiguskaitse- ja kohtuasutused käsitleda kaardivaba pettuse juhtumite uurimist ja neis süüdistuste esitamist mitteprioriteetsetena. See omakorda võib takistada piiriülest koostööd, s.t teise liikmesriigi abitaotluse õigeaegset menetlemist. Kõige suuremat kasu sellistest karistustaseme erinevustest saavad tõenäoliselt kõige raskemate süütegude toimepanijad ehk rahvusvahelised organiseeritud kuritegelikud rühmitused, kes tegutsevad mitmes liikmesriigis.

Artiklid 9 ja 10. Juriidiliste isikute vastutus ja karistused. Neid artikleid kohaldatakse kõigi artiklites 3–7 osutatud süütegude suhtes. Artiklitega nõutakse, et liikmesriigid tagaksid juriidiliste isikute vastutuse, välistamata seejuures füüsiliste isikute vastutust, ning kehtestaksid juriidilistele isikutele tulemuslikud, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused. Artiklis 10 on loetletud näited karistuste kohta.

Artikkel 11. Jurisdiktsioon. Selles artiklis, mis tugineb territoriaalsuspõhimõttele ja isikupõhimõttele, on loetletud olukorrad, kus liikmesriigid peavad kehtestama jurisdiktsiooni artiklites 3–7 osutatud süütegude suhtes.

Artikkel sisaldab direktiivi 2013/40/EL (infosüsteemide vastu suunatud rünnete kohta) artikli 12 elemente. Juhtumite puhul, kus mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettused ja võltsimine leiavad aset internetis, kuulub kuritegu tõenäoliselt mitme riigi jurisdiktsiooni;

⁴³ [ELT L 300, 11.11.2008, lk 42.](#)

sageli kasutatakse selle toimepanemiseks infosüsteeme, mis ei paikne süüteo toimepanija füüsilises asukohas ning sageli on kuriteol tagajärjed teises riigis, kus võivad asuda ka tõendid. Seetõttu on artikli 11 eesmärk tagada, et territoriaalne jurisdiktsioon hõlmaks olukordi, kus süüteo toimepanija ja tema poolt kuriteo toimepanekuks kasutatav infosüsteem paiknevad eri territooriumidel.

See artikkel sisaldab uut elementi, mis käsitleb vajadust kehtestada jurisdiktsioon, kui kahju tekitamise jurisdiktsioon erineb süüteo toimepaneku jurisdiktsioonist, sealhulgas juhtudel, kus kahju on tingitud identiteedivargusest. Eesmärk on hõlmata olukordi, mida direktiivis 2013/40/EL (infosüsteemide vastu suunatud rünnete kohta) ei ole käsitletud, kuid mis on mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste puhul tavalised. Nende olukordade seas on juhtumid, kus ükski kõnealuse kuriteoga seotud süütegudest (näiteks kaardiantmete varastamine, kaardi kloonimine või õigusvastane väljavõtt pangautomaadist) ei ole toime pandud liikmesriigis, kus tekitati kahju (näiteks kus ohvril on pangakonto, millelt on varastatud raha). Sellistel juhtudel pöördub ohver juhtumi asjus kõige tõenäolisemalt selle liikmesriigi ametiasutuste poole, kus majanduslik kahju avastati. See liikmesriik peab olema suuteline teostama jurisdiktsiooni, et tagada tulemuslik uurimine ja süüdistuse esitamine, ning olema lähtepunktiks uurimistele, mis võivad hõlmata mitut liikmesriiki ja kolmandaid riike.

Artikkel 12. Tulemuslik uurimine. Selle artikli eesmärk on tagada, et liikmesriigi õiguses leiduvaid vahendeid organiseeritud kuritegevuse ja muude raskete kuritegude uurimiseks on võimalik kasutada ka mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise juhtumite puhul, vähemalt juhul, kui tegu on raskete juhtumitega. Artikliga on ühtlasi kavas tagada, et õiguspäraste kohtumääruste korral esitatakse teave ametiasutustele ilma põhjendamata viivitusteta.

Artikkel 13. Teabevahetus. Selle artikli eesmärk on soodustada riiklike operatiivsete kontaktpunktide senisest aktiivsemat kasutamist.

Artikkel 14. Kuritegudest teatamine. Selle artikli eesmärk on rahuldada mõjuhinnangus kindlaks tehtud vajadus kuritegudest teatamise sagendamise ja lihtsustamise järele. Artikliga püütakse tagada asjakohaste kanalite olemasolu, mille kaudu ohvrid ja eraõiguslikud üksused saaksid kuritegudest teatada, ning soodustada kuritegudest teatamist ilma põhjendamata viivitusteta kooskõlas sarnase sättega direktiivi 2011/93/EL (mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust) artikli 16 lõikes 2. Võetavate meetmete näited on esitatud põhjenduses 19.

Artikkel 15. Ohvrite abistamine ja toetamine. Selles artiklis nõutakse, et liikmesriigid tagaksid, et mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuse ohvritele antakse teavet kuriteost teatamise ja vastavate kanalite kohta ning nõuandeid, kuidas kaitsta ennast pettuse negatiivsete tagajärgede ja sellest tuleneva mainekahju eest.

See artikkel hõlmab nii füüsilisi kui ka juriidilisi isikuid, keda samuti mõjutavad käesolevas ettepanekus käsitletud süütegude tagajärjed. Lisaks sisaldab artikkel sätteid, millega laiendatakse füüsiliste isikute jaoks direktiivi 2012/29/EL alusel kehtestatud mitut konkreetset õigust juriidilistele isikutele.

Artikkel 16. Ennetusmeetmed. Selles artiklis käsitletakse vajadust suurendada teadlikkust ja vähendada seeläbi pettuse ohvriks langemise ohtu teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniate ning teadus- ja haridusprogrammide kaudu. Mõjuhinnangus avastati ennetusmeetmete puudujäägid, mis on üks mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste põhjuseid. Selles artiklis on kasutatud direktiivi 2011/93/EL (mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust) artikliga 23 (Ennetusmeetmed) sarnast lähenemisviisi.

Artikkel 17. Järelevalve ja statistika. Selles artiklis käsitletakse vajadust mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettusi ja võltsimist käsitleva statistika järele ning sellega kohustatakse liikmesriike looma nõuetekohane süsteem kavandatavas direktiivis osutatud süütegusid käsitlevate statistiliste andmete salvestamiseks, koostamiseks ja esitamiseks ning oma süsteemi tulemuslikkuse jälgimiseks (kõigis kohtumenetluse etappides), et võidelda mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste vastu. Artiklis on kasutatud direktiivi 2013/40/EL (infosüsteemide vastu suunatud rünnete kohta) artikliga 14 (Järelevalve ja statistika) ning direktiivi (EL) 2015/849 (finantssüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamise kohta) artikliga 44 sarnast lähenemisviisi. Samuti on selle artikli eesmärgiks aidata parandada pettusi käsitlevate andmete seni piiratud kättesaadavust, et paremini hinnata mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste vastu võitlemise riiklike süsteemide tulemuslikkust.

Artikkel 18. Raamotsuse 2001/413/JSK asendamine. Selle artikliga asendatakse mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise valdkonnas seni kehtivad õigusnormid neis liikmesriikides, kelle suhtes käesolev direktiiv on siduv.

Artiklid 19, 20 ja 21. Need artiklid sisaldavad täiendavaid sätteid direktiivi ülevõtmise kohta liikmesriikide poolt, direktiivi hindamise ja aruandluse kohta komisjoni poolt ning direktiivi jõustumise kohta.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

mis käsitleb mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastast võitlust ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2001/413/JSK

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 83 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettused ja võltsimine kujutavad endast julgeolekuohtu, kuna on sissetulekuallikaks organiseeritud kuritegevusele ning teevad seega võimalikuks muu kuritegevuse, nagu terrorism, uimastikaubandus ja inimkaubandus.
- (2) Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettused ja võltsimine takistavad ühtlasi digitaalse ühtse turu toimimist, kuna need kahandavad tarbijate usaldust ja põhjustavad otsest majanduslikku kahju.
- (3) Nõukogu raamotsus 2001/413/JSK⁴⁴ vajab ajakohastamist ning täiendavate sätete lisamist süütegude, karistuste ja piiriülese koostöö kohta.
- (4) Märkimisväärsed lüngad ja erinevused liikmesriikide õigusnormides, mis käsitlevad mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettusi ja võltsimist, võivad takistada võitlust seda liiki kuritegevuse ning muu raske ja organiseeritud kuritegevusega, mis on selle kuriteoliigiga seotud või mida see võimaldab, ning raskendada tõhusat politsei- ja õigusosalast koostööd selles valdkonnas.
- (5) Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettustel ja võltsimisel on oluline piiriülene mõõde, mida võimendab üha suurem digitaliseeritus, ning sellest tingituna on vaja võtta meetmeid kriminaalõiguse ühtlustamiseks selles valdkonnas.
- (6) Viimastel aastatel on aset leidnud mitte ainult digitaalmajanduse kiire kasv, vaid ka innovatsiooni levik paljudesse valdkondadesse, kaasa arvatud maksetehnoloogia. Uue maksetehnoloogiaga kaasneb uut tüüpi maksevahendite kasutamine, mis pakuvad küll tarbijatele ja ettevõtjatele uusi väljavaateid, kuid loovad ühtlasi võimalusi pettusteks. Seepärast peab vastav õigusraamistik jääma sedalaadi tehnilise arengu taustal asja- ja ajakohaseks.

⁴⁴ Nõukogu 28. mai 2001. aasta raamotsus 2001/413/JSK mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimiste vastase võitluse kohta (EÜT L 149, 2.6.2001, lk 1).

- (7) Ühised määratlused selles valdkonnas on olulised, et tagada liikmesriikides järjekindel lähenemisviis käesoleva direktiivi kohaldamisel. Mõisted peavad hõlmama uut tüüpi maksevahendeid, nagu e-raha ja virtuaalvaluutad.
- (8) Sellega, et kriminaalõiguse kaudu kaitstakse esmajoones maksevahendeid, mis on varustatud spetsiaalse jäljendamist või kuritarvitamist tõkestava kaitsega, tahetakse kutsuda ettevõtjaid üles kindlustama enda väljastatavaid maksevahendeid sellise spetsiaalse kaitsega ning lisama sel viisil maksevahendile täiendavat ennetuselementi.
- (9) Tulemuslikud ja tõhusad kriminaalõigusmeetmed on esmatähtsad mittesularahaliste maksevahendite kaitsmisel pettuste ja võltsimise eest. Eelkõige on vaja ühist kriminaalõiguslikku lähenemisviisi kuriteokoosseisule, mis aitab kaasa või valmistab ette maksevahendi tegelikku pettuse eesmärgil kasutamist. Seetõttu tuleks näiteks maksevahendite pettuse eesmärgil kogumine ja omamine, näiteks andmepüügi või kopeerimise teel, ja nende levitamine, näiteks krediitkaardiandmete internetis müümise teel, määratleda iseseisva kuriteona, mis ei oleks otseselt seotud maksevahendi tegeliku kasutamisega pettuse eesmärgil. Nii peaks selline kuritegevus hõlmama ka olukordi, kus maksevahendite või -andmete omamine, hankimine või levitamine ei vii tingimata selliste maksevahendite pettuse eesmärgil kasutamiseni, kui kuriteo toimepanija on sellisest võimalusest teadlik (*dolus eventualis*). Direktiiviga ei sanktsioneerita maksevahendi õiguspärast kasutamist, sealhulgas uuenduslike makseteenuste, näiteks finantstehnoloogiaettevõtete poolt tavapäraselt välja töötatavate teenuste osutamist ja maksevahendi kasutamist seoses selliste teenustega.
- (10) Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise eest määratavad karistused peaksid olema tulemuslikud, proportsionaalsed ja hoiatavad kõikjal liidus.
- (11) Asjakohane on sätestada rangemad karistused, kui kuriteo on toime pannud kuritegelik ühendus, nagu see on määratletud nõukogu raamotsuses 2008/841/JSK,⁴⁵ või kui kuritegu on laiahaardeline ja põhjustab seetõttu ohvritele ulatuslikku või märkimisväärset kahju või kui kuriteo toimepanija saab kuriteost kogukasu vähemalt 20 000 euro väärtuses.
- (12) Jurisdiktsiooninormid peaksid tagama tulemusliku süüdistuste esitamise käesolevas direktiivis sätestatud süütegude eest. Üldiselt on kõige parem, kui süütegusid menetletakse selle riigi kriminaalõigussüsteemis, kus need on toime pandud. Seega peaksid liikmesriigid teostama jurisdiktsiooni nende territooriumil toime pandud, nende kodanike poolt toime pandud ja nende territooriumil kahju tekitanud süütegude suhtes.
- (13) Infosüsteemid seavad traditsioonilise territoriaalsuspõhimõtte kahtluse alla, kuna neid saab kasutada ja juhtida sisuliselt kõikjal. Kui liikmesriigid kehtestavad jurisdiktsiooni oma territooriumil toime pandud süütegude suhtes, oleks asjakohane hinnata, kas nende jurisdiktsioon peaks laienema ka süütegudele, mille toimepanekul on kasutatud infosüsteeme. Jurisdiktsioon peaks sellistel juhtudel hõlmama olukordi, kus infosüsteem paikneb liikmesriigi territooriumil, samal ajal kui süüteo toimepanija võib asuda väljaspool riiki, ning olukordi, kus süüteo toimepanija asub liikmesriigi territooriumil, kuid infosüsteem väljaspool riiki.
- (14) Jurisdiktsiooni kindlaksmääramist tuleks lihtsustada juhtumite puhul, kus süüteo mõju ulatub süüteo toimepaneku kohast erinevasse jurisdiktsiooni. Seega tuleks

⁴⁵ Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (ELT L 300, 11.11.2008, lk 42).

jurisdiktsiooni kehtestamisel võtta arvesse mitte süütegude toimepanijate kodakondsust ega füüsilist kohalolekut, vaid kahju, mida sellise teoga liikmesriigi territooriumil on tekitatud.

- (15) Võttes arvesse vajadust erivahendite järele mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise tulemuslikuks uurimiseks ning nende erivahendite tähtsust liikmesriikide ametiasutuste vahelises tulemuslikus rahvusvahelises koostöös, peaksid organiseeritud kuritegevuse ja muude raskete kuritegude uurimiseks tavapäraselt kasutatavad vahendid olema selliste süütegude uurimiseks kõigi liikmesriikide pädevatele asutustele kättesaadavad. Võttes arvesse proportsionaalsuse põhimõtet, peaks selliste vahendite kasutamine liikmesriigi õiguse kohaselt olema vastavuses uuritavate süütegude laadi ja raskusastmega. Peale selle peaks õiguskaitseasutustel ja muudel pädevatel asutustel olema õigeaegne juurdepääs asjakohasele teabele, et uurida käesolevas direktiivis sätestatud süütegusid ja esitada nende põhjal süüdistusi.
- (16) Sageli on kuritegevus selliste juhtumite taga, millest tuleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/1148⁴⁶ alusel teatada liikmesriikide asjakohastele pädevatele asutustele. Selliste juhtumite kuritegelikku iseloomu võib kahtlustada ka juhul, kui tõendid ei viita esmapilgul piisava selgusega kuriteole. Seoses sellega tuleks kutsuda oluliste teenuste operaatoreid ja digitaalse teenuse osutajaid üles osalema direktiivi (EL) 2016/1148 kohaselt nõutud teabevahetuses õiguskaitseasutustega, et võimaldada tulemuslikku ja igakülgset reageerimist ning lihtsustada kuriteo toimepanijate väljaselgitamist ja vastutusele võtmist. Ohutu, turvalise ja vastupidavama keskkonna edendamise eeldab, et juhtumitest, mille puhul kahtlustatakse seotust raske kuriteoga, teatatakse süstemaatiliselt õiguskaitseasutustele. Lisaks peaksid direktiivi (EL) 2016/1148 artikli 9 alusel määratud küberturbe intsidentide lahendamise üksused võtma asjakohastel juhtudel osa õiguskaitseasutuste toimetatavatest uurimistest, et anda teavet, kui see on riigi tasandil asjakohane, ning jagada erialateadmisi infosüsteemide kohta.
- (17) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/2366⁴⁷ artiklis 96 määratletud suuremad turvaintsidendid võivad olla põhjustatud kuritegevusest. Vajaduse korral tuleks kutsuda makseteenuste osutajaid üles jagama õiguskaitseasutustega teavet, mida nad on direktiivi (EL) 2015/2366 alusel kohustatud esitama oma liikmesriigi pädevatele asutustele.
- (18) Liidu tasandil on olemas mitmesuguseid vahendeid ja mehhanisme teabe vahetamiseks liikmesriikide õiguskaitseasutustega kuritegude uurimise ja süüdistuste esitamise eesmärgil. Liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahelise koostöö hõlbustamiseks ja kiirendamiseks ning nimetatud vahendite ja mehhanismide võimalikult igakülgseks kasutamiseks tuleks käesolevas direktiivis rõhutada nõukogu raamotsuses 2001/413/JSK sätestatud operatiivsete kontaktpunktide tähtsust. Liikmesriigid võivad otsustada kasutada olemasolevat operatiivsete kontaktpunktide võrgustikku, näiteks

⁴⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus (ELT L 194, 19.7.2016, lk 1).

⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 337, 23.12.2015, lk 35).

sellist, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2013/40/EL⁴⁸. Nad peaksid pakkuma tõhusat abi, hõlbustades näiteks asjakohase teabe vahetamist ning jagades tehnilisi nõuandeid või õigusteavet. Selleks et võrgustik sujuvalt toimiks, peaks iga kontaktpunkt olema suuteline pidama kiiret sidet teise liikmesriigi kontaktpunktiga. Võttes arvesse selle kuriteovaldkonna piiriülest mõõdet ning eelkõige elektrooniliste tõendite muutlikku iseloomu, peaksid liikmesriigid olema suutelised tegelema viivitamata võrgustiku kontaktpunktide kiireloomuliste taotlustega ning andma tagasisidet kaheksa tunni jooksul.

- (19) Kuritegudest ilma põhjendamatu viivitusega avaliku sektori asutustele teatamine on mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastu võitlemise juures väga tähtis, kuna sageli on selline teade kriminaaluurimise lähtekoht. Oleks vaja võtta meetmeid, et kutsuda füüsilisi ja juriidilisi isikuid üles kuritegudest teatama, eriti mis puudutab finantsasutuste teateid õiguskaitse- ja kohtuasutustele. Need meetmed võivad hõlmata mitmesugust liiki meetmeid, nii seadusandlikke, nagu kohustus anda teada pettusekahtlustest, kui ka mitteseadusandlikke, nagu teabevahetust soodustavate organisatsioonide või mehhanismide loomine või toetamine või teadlikkuse suurendamine. Iga meede, mis sisaldab füüsiliste isikute isikuandmete töötlemist, tuleks võtta kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679⁴⁹. Eelkõige peaks igasugune teabeedastus, mis käsitleb mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise ennetamist ja nende vastu võitlemist, vastama määruse (EL) 2016/679 nõuetele, eriti seoses õigusliku alusega isikuandmete töötlemiseks.
- (20) Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettused ja võltsimine võivad põhjustada ohvritele tõsiseid majanduslikke ja muid tagajärgi. Kui sellise pettusega kaasneb identiteedivargus, on tagajärjed mainekahju ja tõsise emotsionaalse kahju tõttu sageli veel raskemad. Liikmesriigid peaksid võtma toetus- ja kaitsemeetmeid selliste tagajärgede leevendamiseks.
- (21) Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuse ohvriks langenud füüsilised isikutel on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/29/EL⁵⁰ kohased õigused. Liikmesriigid peaksid võtma meetmeid selliste ohvrite abistamiseks ja toetamiseks, tuginedes direktiivis 2012/29/EL sätestatud meetmetele, kuid reageerides vahetumalt identiteedivargusega seotud pettuse ohvrite konkreetsetele vajadustele. Nimetatud meetmed peaksid hõlmama eelkõige spetsiaalset psühholoogilist tuge, nõuandeid juriidilistes, praktilistes ja finantsküsimumustes ning abi võimalike hüvitiste saamisel. Ka juriidilistele isikutele tuleks anda konkreetset teavet ja nõu, kuidas end selliste kuritegude negatiivsete tagajärgede eest kaitsta.
- (22) Käesolevas direktiivis tuleks sätestada juriidiliste isikute õigus saada teavet kaebuste esitamise menetluste kohta. See õigus on vajalik eelkõige väikestele ja keskmise

⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. augusti 2013. aasta direktiiv 2013/40/EL, milles käsitletakse infosüsteemide vastu suunatud ründeid ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2005/222/JSK (ELT L 218, 14.8.2013, lk 8).

⁴⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

⁵⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK (ELT L 315, 14.11.2012, lk 57).

suurusega ettevõtjatele⁵¹ ning peaks aitama luua nende jaoks sõbralikumat ettevõtluskeskkonda. Füüsilistel isikutel on see õigus direktiivi 2012/29/EL alusel juba olemas.

- (23) Liikmesriigid peaksid välja töötama või muutma tõhusamaks mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise ennetuspoliitika ning selliste süütegude ohvriks langemise ohtu vähendavad meetmed, kasutades selleks teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniaid ning teadus- ja haridusprogramme.
- (24) Käesolevas direktiivis sätestatud süütegude kohta tuleb koguda võrreldavaid andmeid. Pädevatele spetsialiseeritud liidu asutustele, näiteks Europolile, tuleks edastada asjakohane teave, võttes arvesse nende ülesandeid ja teabevajadusi. Eesmärk on saada parem ülevaade mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise probleemist ning maksete turvalisusega seotud probleemidest liidus ning aidata seeläbi kaasa senisest tulemuslikumate lahenduste väljatöötamisele. Liikmesriigid peaksid kasutama täiel määral Europoli pädevust ja suutlikkust pakkuda asjaomastes uurimistes abi ja toetust, esitades selleks Europolile teavet süüteo toimepanijate töömeetodite kohta eesmärgiga koostada strateegilisi analüüse ja ohuhinnanguid mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise kohta kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/794⁵². Teabe andmine võib aidata olemasolevaid ja tulevaseid ohtusid paremini mõista ning aidata nõukogul ja komisjonil seada strateegilisi ja operatiivseid prioriteete liidu võitluses kuritegevuse vastu ja neid prioriteete rakendada.
- (25) Käesoleva direktiivi eesmärk on muuta ja laiendada nõukogu raamotsust 2001/413/JSK. Kuna tehtavad muudatused on arvukad ja sisulised, siis tuleks raamotsus 2001/413/JSK selguse huvides täielikult asendada liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv.
- (26) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on kõnealused liikmesriigid teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

VÕI

- (26) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Ühendkuningriik teatanud (... kirjaga) oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

VÕI

- (26) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa teatanud (... kirjaga) oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

JA/VÕI

⁵¹ Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus mikroettevõtete ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

⁵² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrus (EL) 2016/794, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK (ELT L 135, 24.5.2016, lk 53).

- (26) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt ning ilma et see piiraks kõnealuse protokoll artikli 4 kohaldamist, ei osale need liikmesriigid käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole nende suhtes siduv ega kohaldatav.

VÕI

- (26) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt ning ilma et see piiraks kõnealuse protokoll artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

VÕI

- (26) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt ja ilma et see piiraks kõnealuse protokoll lõike 4 kohaldamist, ei osale Ühendkuningriik käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (27) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (28) Kuna käesoleva direktiivi eesmärged, milleks on mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimiste tulemuslik, proportsionaalne ja hoiatav kriminaalkorras karistamine ning nii pädevate asutuste vahelise kui ka pädevate asutuste ja füüsiliste või juriidiliste isikute vahelise piiriülese koostöö parandamine ja soodustamine, ei suuda liikmesriigid piisaval määral saavutada ning nende eesmärkide ulatuse ja toime tõttu on neid seega parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale,
- (29) Käesolevas direktiivis austatakse eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhiõigusi ja põhimõtteid, sealhulgas õigust vabadusele ja turvalisusele, õigust era- ja pereelu austamisele, isikuandmete kaitset, ettevõtlusvabadust, õigust omandile, õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtumenetlusele, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigust, kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning sama kuriteo eest mitmekordse kohtumõistmise ja karistamise keeldu. Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada nimetatud õiguste ja põhimõtete täielik austamine ja sellest tuleks lähtuda ka käesoleva direktiivi rakendamisel,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I JAOTIS. REGULEERIMISESE JA MÕISTED

Artikkel 1 *Reguleerimisese*

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse kuritegude ja karistuste määratlemise miinimumnormid mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimiste valdkonnas.

Artikkel 2
Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid.

- (a) „Maksevahend“ – kaitstud vahend, ese või teave, mis ei ole seaduslik sularahaline maksevahend, kuid mis võimaldab üksi või seostatuna muu menetluse või menetlustega valdajal või kasutajal üle kanda raha või rahalist väärtust või algatada maksekäsundit, kaasa arvatud digitaalsete vahetusvahendite abil.
- (b) „Kaitstud vahend, ese või teave“ – vahend, ese või teave, mis on kaitstud maksevahendite jäljendamise või pettuse eesmärgil kasutamise eest näiteks kujunduse, kodeerimise või allkirja abil.
- (c) „Maksekäsund“ – direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 4 punktis 13 määratletud maksekäsund.
- (d) „Digitaalne vahetusvahend“ – mis tahes e-raha vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/110/EÜ⁵³ artikli 2 punkti 2 määratlusele, kaasa arvatud virtuaalvaluuta.
- (e) „Virtuaalvaluutatad“ – digitaalsed väärtusekandjad, mida ei ole välja andnud keskpank ega avaliku sektori asutus ja mis ei pruugi olla seotud ametliku valuutaga, kuid mida füüsilised või juriidilised isikud aktsepteerivad maksevahendina ning mida on võimalik elektrooniliselt üle kanda, hoiustada ja millega on võimalik elektrooniliselt kaubelda.
- (f) „Makseteenus“ – direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 4 punktis 3 määratletud makseteenus.
- (g) „Makseteenuse kasutaja“ direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 4 punktis 10 määratletud makseteenuse kasutaja.
- (h) „Maksekonto“ – direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 4 punktis 12 määratletud maksekonto.
- (i) „Maksetehing“ – direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 4 punktis 5 määratletud maksetehing.
- (j) „Maksja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes on maksekonto haldaja ja kes on lubanud teha kõnealuselt maksekontolt maksekäsundi või, kui maksekontot ei ole, füüsiline või juriidiline isik, kes teeb maksekäsundi või virtuaalvaluuta ülekande.
- (k) „Makse saaja“ – makse saaja, nagu see on määratletud direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 4 punktis 9.
- (l) „Infosüsteem“ – direktiivi 2013/40/EL artikli 2 punktis a määratletud infosüsteem.
- (m) „Arvutiandmed“ – direktiivi 2013/40/EÜ artikli 2 punktis b määratletud arvutiandmed

⁵³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiv 2009/110/EÜ, mis käsitleb e-raha asutuste asutamist ja tegevust ning usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet ning millega muudetakse direktiive 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/46/EÜ (ELT L 267, 10.10.2009, lk 7).

II. JAOTIS SÜÜTEOD

Artikkel 3

Maksevahendite kasutamine pettuse eesmärgil

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod oleksid karistatavad kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult:

- (a) varastatud või muul viisil õigusvastaselt omastatud maksevahendi kasutamine pettuse eesmärgil;
- (b) võltsitud või järeletehtud maksevahendi kasutamine pettuse eesmärgil.

Artikkel 4

Maksevahendite pettuse eesmärgil kasutamise ettevalmistamisega seotud süüteod

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod oleksid karistatavad kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult:

- (a) maksevahendi vargus või muul õigusvastasel viisil omastamine,
- (b) maksevahendi järeletegemine või võltsimine selle kasutamiseks pettuse eesmärgil,
- (c) varastatud või muul viisil õigusvastaselt omastatud, järeletehtud või võltsitud maksevahendi omamine, kasutamiseks hankimine, import, eksport, müük, transport, levitamine või muul viisil kättesaadavaks tegemine pettuse eesmärgil kasutamiseks.

Artikkel 5

Infosüsteemidega seotud süüteod

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et raha, rahalise väärtuse või virtuaalvaluuta ülekandmine või ülekandmise põhjustamine kavatsusega tuua süüteo toimepanijale või kolmandale isikule õigusvastast varalist kasu, on karistatav kuriteona, kui see on toime pandud tahtlikult:

- (a) infosüsteemi toimimise takistamise või sellesse sekkumise teel;
- (b) arvutiandmete sisestamise, muutmise, kustutamise, edastamise või sulustamine teel.

Artikkel 6

Süütegude toimepanemiseks kasutatud vahendid

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et seadme või vahendi, arvutiandmete või mis tahes muu artikli 4 punktides a ja b või artiklis 5 osutatud süütegude toimepanemiseks spetsiaalselt välja töötatud või kohandatud vahendi valmistamine, kasutamiseks hankimine, import, eksport, müük, transport, levitamine või muul viisil kättesaadavaks tegemine on karistatav kuriteona, kui see on toime pandud tahtlikult ja pettuse eesmärgil.

Artikkel 7

Süüteo toimepanemisele kihutamine ja kaasaaitamine ning süüteokatse

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3–6 osutatud süütegude toimepanemisele kihutamine või kaasaaitamine on karistatav kuriteona.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et katse panna toime artiklites 3–6 osutatud süütegusid on karistatav kuriteona.

Artikkel 8

Füüsilistele isikutele ettenähtud karistused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3–7 osutatud süütegude eest karistatakse tulemuslike, proportsionaalsete ja hoiatavate kriminaalkaristustega.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3–5 osutatud süütegude eest määratakse karistus, mille ülemmäär on vähemalt kolmeaastane vangistus.
3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 6 osutatud süütegude eest määratakse karistus, mille ülemmäär on vähemalt kaheaastane vangistus.
4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3–5 osutatud süütegude eest määratakse karistus, mille ülemmäär on vähemalt viieaastane vangistus, kui:
 - (a) need on toime pandud raamotsuses 2008/841/JSK määratletud kuritegeliku ühenduse raames, sõltumata selles otsuses sätestatud karistusmäärast;
 - (b) kui nendega kaasneb ulatuslik või märkimisväärne kahju või kogukasu vähemalt 20 000 euro väärtuses.

Artikkel 9

Juriidiliste isikute vastutus

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilist isikut saab vastutusele võtta artiklites 3–7 nimetatud süütegude eest, mille on tema kasuks toime pannud eraisikuna või juriidilise isiku organi liikmena tegutsenud isik, kes on juriidilise isiku juures juhtival kohal ühel järgmistest alustest:
 - (a) õigus esindada juriidilist isikut;
 - (b) õigus teha juriidilise isiku nimel otsuseid;
 - (c) õigus kontrollida juriidilist isikut.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilist isikut saab vastutusele võtta juhul, kui lõikes 1 osutatud isiku järelevalve või kontrolli puudumise tõttu on osutunud võimalikuks, et kõnealuse juriidilise isiku alluvuses olev isik on tema kasuks pannud toime mõne artiklites 3–7 nimetatud süüteo.
3. Juriidilise isiku lõigete 1 ja 2 kohane vastutus ei vabasta kriminaalmenetlusest füüsilist isikut, kes on mõne artiklites 3–7 osutatud süüteo toimepanija, sellele kihutaja või sellele kaasaaitaja.

Artikkel 10

Juriidiliste isikute karistused

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilistele isikutele, kes võetakse vastutusele artikli 9 lõike 1 alusel, määratakse tulemuslikud, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused, mille hulka kuuluvad kriminaalõiguslikud või muud trahvid ja mis võivad hõlmata muid karistusi, näiteks:

- (a) riiklike hüvitiste või abi saamise õigusest ilmajätmine;
- (b) ajutine või alaline ettevõtluskeeld;
- (c) kohtuliku järelevalve alla võtmine;
- (d) sundlõpetamine;
- (e) süüteo toimepanemiseks kasutatud üksuste ajutine või lõplik sulgemine.

III JAOTIS. JURISDIKTSIOON JA UURIMINE

Artikkel 11 Jurisdiktsioon

1. Kõik liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada oma jurisdiktsioon artiklites 3–7 osutatud süütegude üle, kui:
 - (a) süütegu on tervikuna või osaliselt toime pandud selle liikmesriigi territooriumil;
 - (b) süüteo toimepanija on selle liikmesriigi kodanik;
 - (c) süütegu põhjustab tema territooriumil kahju, sh identiteedivargusest tingitud kahju.
2. Jurisdiktsiooni kehtestamisel kooskõlas lõike 1 punktiga a tagab liikmesriik, et tal on jurisdiktsioon, kui:
 - (a) süüteo toimepanija viibib süüteo toimepanemise ajal füüsiliselt tema territooriumil, olenemata sellest, kas süütegu on toime pandud tema territooriumil asuvaid arvuteid või infosüsteeme kasutades või mitte,
 - (b) süütegu on toime pandud tema territooriumil asuvaid arvuteid või infosüsteeme kasutades, olenemata sellest, kas süüteo toimepanija viibib süüteo toimepanemise ajal selle liikmesriigi territooriumil või mitte.
3. Liikmesriik teatab komisjonile, kui ta otsustab kehtestada jurisdiktsiooni artiklites 3–7 osutatud süüteo suhtes, mis on pandud toime väljaspool tema territooriumi, sealhulgas kui:
 - (a) süüteo toimepanija peamine elukoht asub tema territooriumil;
 - (b) süütegu on toime pandud tema territooriumil asutatud juriidilise isiku kasuks;
 - (c) süütegu on toime pandud tema kodaniku vastu või isiku vastu, kelle peamine elukoht asub tema territooriumil.

Artikkel 12 Tulemuslik uurimine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et isikutele, üksustele või talitustele, kelle ülesanne on artiklites 3–7 osutatud süütegude uurimine või nende eest süüdistuse esitamine, on kättesaadavad tulemuslikud uurimismeetmed, näiteks organiseeritud kuritegevuse või muude raskete kuritegude puhul kasutatavad uurimismeetmed.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juhul, kui füüsilised ja juriidilised isikud on liikmesriigi õiguse kohaselt kohustatud esitama teavet artiklites

3–7 osutatud süütegude kohta, jõuab selline teave kõnealuseid süütegusid uurivate või nendega seoses süüdistusi esitavate asutusteni ilma põhjendamatu viivitusega.

IV JAOTIS. TEABEVAHETUS JA KURITEGUDEST TEATAMINE

Artikkel 13 Teabevahetus

1. Liikmesriigid tagavad, et artiklites 3–7 osutatud süütegudega seotud teabe vahetamiseks on liikmesriigis olemas riiklik operatiivne kontaktpunkt, mis töötab ööpäevaringselt seitse päeva nädalas. Samuti tagavad liikmesriigid selliste menetluste olemasolu, mis võimaldavad päeval asutusel kiireloomuliste abitaotlustega viivitamata tegeleda, nii et pädev asutus vastab hiljemalt kaheksa tunni jooksul taotluse kättesaamisest vähemalt seda, kas abitaotlusele vastatakse, ning selle vastuse vormi ja eeldatava vastamise aja. Liikmesriigid võivad otsustada kasutada olemasolevaid operatiivsete kontaktpunktide võrgustikke.
2. Liikmesriigid teatavad komisjonile, Europolile ja Eurojustile oma määratud lõikes 1 osutatud kontaktpunktist. Komisjon edastab selle teabe teistele liikmesriikidele.

Artikkel 14 Kuritegudest teatamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et teha kättesaadavaks asjakohased teabekanalid, millega lihtsustatakse artiklites 3–7 osutatud süütegudest teatamist õiguskaitseasutustele ja teistele pädevatele liikmesriikide ametiasutustele ilma põhjendamatu viivitusega.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kutsuda nende territooriumil tegutsevaid finantsasutusi ja teisi juriidilisi isikuid üles teatama pettusekahtlusest ilma põhjendamatu viivitusega õiguskaitseasutustele ja teistele pädevatele asutustele, et artiklites 3–7 osutatud süütegusid avastada, ennetada, uurida ja nendega seoses süüdistusi esitada.

V JAOTIS. OHVRIABI JA ENNETUSMEETMED

Artikkel 15 Ohvrite abistamine ja toetamine

1. Liikmesriigid tagavad, et füüsilistele ja juriidilistele isikutele, kes on kannatanud kahju artiklites 3–7 osutatud süütegude tõttu, mille toimepanekul on väärkasutatud isikuandmeid, antakse konkreetset teavet ja nõu, kuidas kaitsta ennast nimetatud süütegude negatiivsete tagajärgede, näiteks maine kahjustamise eest.
2. Liikmesriigid tagavad, et juriidilistele isikutele, kes on langenud käesoleva direktiivi artiklites 3–7 osutatud süütegude ohvriks, antakse põhjendamatu viivitusteta alates esimesest kokkupuutest pädeva asutusega järgmist teavet:
 - (a) teave süüteo kaebuse esitamise menetluste kohta ja selle kohta, milline on ohvri roll seoses selliste menetlustega;
 - (b) teave kõikide kättesaadavate kaebuste esitamise menetluste kohta juhul, kui kriminaalmenetluse raames tegutsev pädev asutus ei austa süüteo ohvri õigusi;

- (c) kontaktandmed, kuhu pöörduda teabe vahetamiseks enda suhtes toime pandud süüteo menetlemise kohta.

Artikkel 16
Ennetusmeetmed

Liikmesriigid võtavad vajaduse korral koostöös sidusrühmadega sobivad, sealhulgas internetipõhised meetmed, milleks võivad olla teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad või teadus- ja haridusprogrammid, eesmärgiga vähendada pettuste üldarvu, suurendada teadlikkust ja vähendada pettuse ohvriks langemise ohtu.

VI JAOTIS. LÕPPSÄTTED

Artikkel 17
Järelevalve ja statistika

1. Hiljemalt [kolm kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumist] koostab komisjon käesoleva direktiivi väljundite, tulemuste ja mõju seire üksikasjaliku kava. Seire kavas sätestatakse andmete ja muude vajalike tõendite kogumise vahendid ja sagedus. Selles määratakse kindlaks, milliseid meetmeid komisjon ja liikmesriigid andmete ja muude tõendite kogumiseks, jagamiseks ja analüüsimiseks peavad võtma.
2. Liikmesriigid tagavad süsteemi olemasolu artiklites 3–7 osutatud süütegudest teatamist ning nende uurimis- ja kohtumenetluste etappe käsitlevate statistiliste andmete salvestamiseks, koostamiseks ja esitamiseks.
3. Lõikes 2 osutatud statistika hõlmab vähemalt liikmesriikide poolt registreeritud ja artiklites 3–7 osutatud süütegude arvu, uuritud juhtumite arvu, isikute arvu kohta, kellele on esitatud süüdistus ja kes on süüdi mõistetud artiklites 3–7 osutatud süütegude eest, ning andmeid kõnealustest süütegudest teatamise ja uurimis- ning kohtumenetluse etappide kohta.
4. Liikmesriigid edastavad lõigete 1–3 kohaselt kogutud andmed igal aastal komisjonile. Komisjon tagab statistiliste aruannete koondülevaate iga-aastase avaldamise ja esitamise liidu pädevatele spetsialiseeritud asutustele ja organitele.

Artikkel 18
Raamotsuse 2001/413/JSK asendamine

Raamotsus 2001/413/JSK asendatakse nende liikmesriikide puhul, kelle suhtes on käesolev direktiiv siduv, ilma et see piiraks kõnealuste liikmesriikide kohustusi, mis on seotud raamotsuse liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga.

Liikmesriikide puhul, kelle suhtes käesolev direktiiv on siduv, käsitatakse viiteid raamotsusele 2001/413/JSK viidetena käesolevale direktiivile.

Artikkel 19
Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [24 kuud pärast jõustumiskuupäeva]. Liikmesriigid teatavad sellest viivitamata komisjonile.

2. Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendes või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.
3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas võetavate meetmete teksti.

Artikkel 20

Hindamine ja aruandlus

1. Komisjon esitab [48 kuud pärast jõustumiskuupäeva] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid. Liikmesriigid esitavad komisjonile teabe, mida on vaja aruande koostamiseks.
2. Komisjon teeb [96 kuud pärast jõustumiskuupäeva] hindamise käesolevale direktiivile, mis käsitleb mitterahalist maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimise vastast võitlust, ning esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande.

Artikkel 21

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja